

CHÍNH SÁCH PHÁT TRIỂN KINH TẾ SỐ CỦA BANGLADESH VÀ TRIỂN VỌNG TRỞ THÀNH TRUNG TÂM DỊCH VỤ SỐ TẠI NAM Á

TS. Trần Kim Bá
Viện NC Nam Á, Tây Á và Châu Phi

Tóm tắt

Trong những năm gần đây, Bangladesh nổi lên là một trong những quốc gia có tốc độ chuyển đổi số nhanh tại Nam Á nhờ triển khai đồng bộ các chương trình xây dựng Chính phủ số, phát triển hạ tầng viễn thông, mở rộng thanh toán điện tử và thúc đẩy ngành công nghiệp công nghệ thông tin. Chiến lược bangladesh số "Digital Bangladesh", tiếp nối bởi Tầm nhìn Bangladesh thông minh 2041 Smart Bangladesh Vision 2041", đang tạo động lực mới cho tăng trưởng kinh tế, thu hút đầu tư nước ngoài và phát triển nguồn nhân lực số. Bài viết phân tích chính sách phát triển kinh tế số của Bangladesh trên ba phương diện: xây dựng hạ tầng số, phát triển ngành dịch vụ công nghệ thông tin và gia công phần mềm, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực. Kết quả cho thấy Bangladesh đang từng bước khẳng định vị thế là điểm đến hấp dẫn của ngành dịch vụ số tại Nam Á. Tuy nhiên, nước này vẫn phải đối mặt với nhiều thách thức về chất lượng lao động, đổi mới sáng tạo và cạnh tranh khu vực.

Từ khóa: Bangladesh; kinh tế số; chuyển đổi số; dịch vụ số; gia công phần mềm; Nam Á.

Giới thiệu

Kinh tế số đang trở thành động lực tăng trưởng mới của nhiều nền kinh tế trên thế giới. Sự phát triển của công nghệ số, internet, trí tuệ nhân tạo và thương mại điện tử đã làm thay đổi phương thức sản xuất, kinh doanh cũng như quản trị quốc gia. Đối với các nước đang phát triển, chuyển đổi số không chỉ góp phần nâng cao năng suất lao động mà còn tạo cơ hội thu hút đầu tư, mở rộng xuất khẩu dịch vụ và tạo việc làm cho lực lượng lao động trẻ.

Là quốc gia có dân số hơn 170 triệu người, Bangladesh từng được biết đến chủ yếu với ngành dệt may xuất khẩu. Tuy nhiên, trong hơn một thập kỷ qua,

Chính phủ Bangladesh đã triển khai nhiều chính sách nhằm đa dạng hóa cơ cấu kinh tế, trong đó phát triển kinh tế số được xác định là một trong những ưu tiên chiến lược. Chương trình Digital Bangladesh, được khởi động từ năm 2009, cùng với chiến lược Smart Bangladesh Vision 2041, đã tạo nền tảng quan trọng để thúc đẩy chuyển đổi số trên phạm vi toàn quốc.

Nhờ đầu tư vào hạ tầng viễn thông, mở rộng internet băng rộng, phát triển dịch vụ công trực tuyến và đào tạo nguồn nhân lực công nghệ thông tin, Bangladesh đang dần trở thành một trong những trung tâm dịch vụ số và gia công phần mềm mới nổi của Nam Á. Trong bối cảnh cạnh tranh ngày càng gay gắt giữa các quốc gia trong khu vực, kinh nghiệm của Bangladesh mang lại nhiều bài học đáng tham khảo về phát triển kinh tế số gắn với nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia.

1. Chính sách thúc đẩy phát triển kinh tế số của Bangladesh

Một trong những nền tảng quan trọng thúc đẩy kinh tế số của Bangladesh là việc Chính phủ xác định chuyển đổi số là chiến lược phát triển quốc gia. Chương trình Digital Bangladesh được triển khai với mục tiêu hiện đại hóa nền hành chính, phát triển hạ tầng công nghệ thông tin, mở rộng dịch vụ số và xây dựng nền kinh tế dựa trên tri thức.

Trong những năm gần đây, Bangladesh tiếp tục nâng cấp chiến lược này thông qua sáng kiến **Smart Bangladesh Vision 2041**, hướng tới xây dựng xã hội số, Chính phủ số, kinh tế số và công dân số. Chiến lược mới không chỉ tập trung vào ứng dụng công nghệ trong quản lý nhà nước mà còn khuyến khích doanh nghiệp đổi mới sáng tạo, thúc đẩy khởi nghiệp công nghệ và phát triển các ngành công nghiệp có giá trị gia tăng cao.

Song song với đó, Chính phủ Bangladesh đã đầu tư mạnh vào hạ tầng viễn thông và internet. Tỷ lệ phủ sóng mạng di động và internet băng rộng liên tục được mở rộng, tạo điều kiện để người dân và doanh nghiệp tiếp cận các dịch vụ số. Hệ thống cáp quang quốc gia được nâng cấp, trong khi mạng 4G đã được phổ cập trên phạm vi rộng và đang từng bước chuẩn bị cho việc triển khai công nghệ 5G.

Một điểm đáng chú ý là Bangladesh đặc biệt quan tâm đến phát triển Chính phủ điện tử. Nhiều dịch vụ công như đăng ký doanh nghiệp, khai thuế, thanh toán phí hành chính, cấp giấy phép và cung cấp thông tin công được thực hiện trực tuyến. Việc số hóa quy trình hành chính giúp giảm chi phí giao dịch, tăng tính minh bạch và cải thiện môi trường đầu tư.

Bên cạnh đó, Bangladesh cũng khuyến khích thanh toán không dùng tiền mặt thông qua các nền tảng tài chính số. Các dịch vụ ví điện tử và ngân hàng số phát triển nhanh, góp phần mở rộng khả năng tiếp cận tài chính của người dân, đặc biệt tại khu vực nông thôn. Điều này tạo nền tảng quan trọng cho sự phát triển của thương mại điện tử và các dịch vụ số trong nền kinh tế.

2. Sự phát triển của ngành dịch vụ số và gia công phần mềm

Nhờ chính sách chuyển đổi số và nguồn lao động trẻ dồi dào, Bangladesh đang nổi lên là một trong những điểm đến mới của ngành dịch vụ công nghệ thông tin và gia công phần mềm tại Nam Á. Nếu như trước đây nền kinh tế nước này phụ thuộc chủ yếu vào xuất khẩu dệt may thì hiện nay các dịch vụ số đang đóng vai trò ngày càng quan trọng trong cơ cấu kinh tế.

Trong hơn một thập kỷ qua, số lượng doanh nghiệp công nghệ thông tin tại Bangladesh tăng nhanh. Nhiều công ty hoạt động trong các lĩnh vực phát triển phần mềm, gia công quy trình kinh doanh (BPO), dịch vụ công nghệ thông tin, thương mại điện tử và giải pháp số cho doanh nghiệp. Chính phủ Bangladesh đã thành lập các khu công nghệ cao và công viên phần mềm nhằm thu hút đầu tư trong và ngoài nước, đồng thời tạo môi trường thuận lợi cho doanh nghiệp công nghệ phát triển.

Lợi thế lớn của Bangladesh là chi phí lao động cạnh tranh và lực lượng lao động trẻ đông đảo. Mỗi năm nước này có hàng trăm nghìn sinh viên tốt nghiệp các ngành liên quan đến công nghệ thông tin, kỹ thuật và kinh doanh. Nhiều doanh nghiệp quốc tế lựa chọn Bangladesh để thực hiện các hoạt động phát triển phần mềm, hỗ trợ khách hàng, xử lý dữ liệu và dịch vụ số nhờ chi phí thấp hơn so với nhiều trung tâm công nghệ truyền thống.

Bên cạnh đó, sự phát triển của các nền tảng làm việc trực tuyến đã tạo cơ hội cho lực lượng lao động Bangladesh tham gia thị trường dịch vụ số toàn cầu. Nhiều lao động trẻ hoạt động trong các lĩnh vực thiết kế đồ họa, lập trình, tiếp thị số, phân tích dữ liệu và phát triển nội dung số cho khách hàng quốc tế. Điều này không chỉ tạo việc làm mà còn giúp gia tăng nguồn thu ngoại tệ cho nền kinh tế.

Tuy nhiên, Bangladesh không chỉ hướng tới vai trò là nơi cung cấp lao động giá rẻ. Chính phủ nước này đang nỗ lực nâng cấp chuỗi giá trị bằng cách khuyến khích phát triển sản phẩm công nghệ, startup đổi mới sáng tạo và các dịch vụ có hàm lượng tri thức cao hơn như trí tuệ nhân tạo, an ninh mạng và điện toán đám mây.

3. Cơ hội và thách thức trong việc trở thành trung tâm dịch vụ số của Nam Á

Sự chuyển dịch của kinh tế toàn cầu sang các hoạt động số đang tạo ra nhiều cơ hội cho Bangladesh. Thị trường dịch vụ công nghệ thông tin và gia công phần mềm trên thế giới tiếp tục tăng trưởng, trong khi các doanh nghiệp quốc tế có xu hướng đa dạng hóa địa điểm cung cấp dịch vụ thay vì phụ thuộc vào một vài trung tâm truyền thống. Điều này mở ra cơ hội để Bangladesh thu hút thêm các hợp đồng dịch vụ số và đầu tư công nghệ.

Ngoài ra, vị trí địa lý gần Ấn Độ và khả năng kết nối với các thị trường Nam Á giúp Bangladesh có điều kiện tham gia sâu hơn vào chuỗi cung ứng dịch vụ số của khu vực. Nếu tận dụng tốt lợi thế về chi phí và nguồn nhân lực, nước này có thể trở thành trung tâm hỗ trợ công nghệ cho các doanh nghiệp trong khu vực Nam Á và Đông Nam Á.

Tuy nhiên, triển vọng này vẫn đi kèm với nhiều thách thức. Trước hết, chất lượng nguồn nhân lực công nghệ chưa đồng đều. Mặc dù số lượng lao động trẻ lớn nhưng kỹ năng chuyên sâu về trí tuệ nhân tạo, khoa học dữ liệu, an ninh mạng và phát triển phần mềm cao cấp còn hạn chế. Khoảng cách giữa đào tạo đại học và nhu cầu thực tế của doanh nghiệp vẫn là vấn đề đáng chú ý.

Thứ hai, năng lực đổi mới sáng tạo của Bangladesh còn khiêm tốn so với các trung tâm công nghệ lớn trong khu vực. Hệ sinh thái khởi nghiệp đang phát triển

nhưng chưa đủ mạnh để tạo ra nhiều doanh nghiệp công nghệ có khả năng cạnh tranh toàn cầu. Việc tiếp cận vốn đầu tư mạo hiểm, công nghệ tiên tiến và mạng lưới quốc tế vẫn còn hạn chế.

Thứ ba, Bangladesh phải cạnh tranh trực tiếp với Ấn Độ - quốc gia đang dẫn đầu Nam Á về công nghệ thông tin, dịch vụ số và trí tuệ nhân tạo. Ngoài Ấn Độ, các nước như Sri Lanka và Pakistan cũng đang thúc đẩy ngành công nghệ thông tin và gia công dịch vụ. Vì vậy, Bangladesh cần tạo ra lợi thế khác biệt thay vì chỉ dựa vào chi phí lao động thấp.

Một thách thức khác là bảo mật dữ liệu và khung pháp lý cho kinh tế số. Khi hoạt động thương mại điện tử, tài chính số và dịch vụ công trực tuyến mở rộng, yêu cầu về bảo vệ dữ liệu cá nhân, an ninh mạng và quản trị nền tảng số ngày càng cao. Việc hoàn thiện thể chế sẽ là điều kiện quan trọng để Bangladesh xây dựng niềm tin đối với nhà đầu tư và đối tác quốc tế.

4. Hàm ý đối với các quốc gia Nam Á

Kinh nghiệm của Bangladesh cho thấy các nước Nam Á có thể thúc đẩy kinh tế số ngay cả khi nguồn lực còn hạn chế, nếu có chiến lược rõ ràng và triển khai đồng bộ. Bài học đầu tiên là cần coi chuyển đổi số là một chính sách phát triển quốc gia, gắn với mục tiêu nâng cao năng suất, tạo việc làm và mở rộng xuất khẩu dịch vụ.

Bài học thứ hai là đầu tư cho hạ tầng số phải đi trước một bước. Việc phổ cập internet, mở rộng băng rộng và phát triển thanh toán điện tử tạo nền tảng để thương mại điện tử, dịch vụ số và đổi mới sáng tạo phát triển.

Bài học thứ ba, cần chú trọng đào tạo kỹ năng số cho lực lượng lao động trẻ. Không chỉ đào tạo kỹ sư công nghệ, các quốc gia cần phổ cập kỹ năng số cơ bản và kỹ năng làm việc trên môi trường số cho nhiều nhóm lao động khác nhau.

Cuối cùng, hợp tác khu vực có thể giúp Nam Á tận dụng tốt hơn tiềm năng kinh tế số. Việc kết nối hạ tầng số, hài hòa một số tiêu chuẩn kỹ thuật và thúc đẩy thương mại điện tử xuyên biên giới có thể tạo ra thị trường số khu vực với quy mô lớn hơn và hấp dẫn hơn đối với nhà đầu tư.

Kết luận

Thông qua chương trình Bangladesh số (Digital Bangladesh) và tầm nhìn Bangladesh thông minh 2041 (Smart Bangladesh Vision 2041), Bangladesh đang từng bước xây dựng nền tảng cho một nền kinh tế số hiện đại. Những kết quả đạt được trong phát triển hạ tầng số, Chính phủ điện tử, thanh toán số và ngành dịch vụ công nghệ thông tin cho thấy nước này đã có những bước tiến đáng kể trong quá trình chuyển đổi số.

Mặc dù còn nhiều thách thức về chất lượng nguồn nhân lực, đổi mới sáng tạo và cạnh tranh khu vực, Bangladesh đang sở hữu nhiều điều kiện thuận lợi để trở thành một trung tâm dịch vụ số mới nổi của Nam Á. Nếu tiếp tục cải thiện môi trường đầu tư, nâng cao kỹ năng lao động và thúc đẩy hệ sinh thái công nghệ, Bangladesh có thể mở rộng vai trò trong chuỗi giá trị dịch vụ số toàn cầu.

Đối với các quốc gia Nam Á, kinh nghiệm của Bangladesh cho thấy chuyển đổi số không chỉ là quá trình ứng dụng công nghệ mà còn là chiến lược phát triển kinh tế và nguồn nhân lực. Việc kết hợp giữa đầu tư hạ tầng, cải cách thể chế và đào tạo kỹ năng số sẽ là yếu tố quyết định để khu vực tận dụng được các cơ hội của nền kinh tế số trong những năm tới.

Tài liệu tham khảo

1. ICT Division, Government of Bangladesh. (2025). *Smart Bangladesh: ICT Master Plan 2041*.

<https://file-dhaka.portal.gov.bd/media/530b85cf-229d-4f64-a932-7ad46ef57029/uploaded-files/6-smart-bangladesh-ict-master-plan-2041-final-version-en-latest-updated.pdf>

2. ICT Policy Dashboard, Government of Bangladesh. (2025). *National ICT Policy 2018 and Digital Bangladesh Monitoring System*.

<https://ictpolicy.ictd.gov.bd/>

3. ICT Division, Government of Bangladesh. (2025). *Enhancing Digital Government and Economy (EDGE Project)*.

<https://edge.gov.bd/>

4. United Nations Development Programme (UNDP). (2023). *Digitalizing Lives Towards Smart Bangladesh*.

<https://www.undp.org/bangladesh/publications/digitalizing-lives-towards-smart-bangladesh>

5. United Nations Development Programme (UNDP). (2021). *Digital Bangladesh to Innovative Bangladesh: The Road to 2041*.

<https://www.undp.org/bangladesh/blog/digital-bangladesh-innovative-bangladesh-road-2041>